

कृताः मार्क-पुं ५७ अ० । “मदकीमात्रवाचैव पारिपालनिवासिनः” विष्णुपु० । स च पर्वतः उ० स० १४ अ० क्रमेविभागे सध्यस्थिततयाक्तः यथा “उत्तरसाकेतक-
कुङ्कुमावकोटिकुङ्कुराश्च पारियात्रनगः” स्वार्थे क ।
पारिपालक तत्प्राये कश्चिद् वमध्यपाठस्तत्प्राये ।

पारिपार्श्विक लि० परिपार्श्वं पार्श्वं व्याप्य वर्तते ठक् ।
पार्श्वं व्याप्य स्वायिनि १ सेवकादौ । स्वापकातुपर २ नट-
भेदे पु० “नटी विदूषको वाऽपि पारिपार्श्विक एव वा ।
स्त्रलधारेण सहितः संलापं यत्न कुर्वते” । स्त्रलधार-
सदृशत्वात् स्वापकोऽपि स्त्रलधार उच्यते तस्यातुपरः
पारिपार्श्विकः” सा० द० ।

पारिप्लव लि० परि+प्ल-अच् स्वार्थे ऽण् । १ चक्षुषे २ आकुले
च अमरः । १ शीर्षभेदे भा० व० ८ अ० । पञ्चममन्त्रनरे
५ प्रकृतिभेदे हरिवं ७ अ० । ६ आख्यानभेदे शत० ब्रा०
११।१।१२ । तन्नाख्यानं “पारिप्लवमाख्यानमाख्यायन्”
इत्युपक्रमे “मनुर्वैवस्वतो राज्ञेत्याह” इत्यादिकं तत्र दृश्यम्
पारिभट्ट पु० परितो भट्टमख्यस्य प्रज्ञादाय । (पांसदामा-
न्दार) । इहमे अमरः । “पारिभट्टोऽतिबलश्लेषोपमेदः
क्षमिप्रभुत् । तस्य बुद्धिं पित्तरोगकृच्छ्राधिनिवाशनम्”
भावप्र० । परिभट्टाय कावलि कै-क । २ देवदारुहणे
शनिस्त्रहणे च पु० मेदि० । ३ कुठोपधौ न० शब्दच० ।
१ सरलहणे पु० शब्दच० । ६ शाल्मलिहोपपतिशुभभेदे
७ तदुपधमेदे च पु० भाग० ५।२।८ लो० ।

पारिमाव्य न० परिभावाय रोगप्रशमनाय हितः प्रयुज् ।
कुठोपधौ अमरः । परिभुवः प्रतिभुवो भावः प्रयुज् ।
प्रतिभूभवने “वाञ्छितं पारिभाष्य” इति कृतिः ।

पारिभाषिक लि० परिभाषात आगतः ठक् । १ परिभाषातः
प्राप्ते २ परिभाषाकृपाधुनिकसङ्केतयुते शब्दे पु० १ तादृश-
वैश्यानां स्त्री । “उभयावृत्तिधर्मेण संज्ञा स्यात् पारि-
भाषिकी” । “उभयावृत्तिधर्मावच्छिन्नसङ्केतवती संज्ञा
पारिभाषिकी यथाकाशडित्यादिः सा हि द्वितीयावृत्तिनैव
शब्दादिना रूपेण तदाश्रयकभिधत्ते न चाकाशादिपदस्य
गमनादौ निरवच्छिन्नैव शक्तिः पटादिपदस्यापि पटादौ
तादृशशक्त्यापत्तेः पटे शक्त्यपि पटपदं न पटत्वावच्छिन्न-
शक्त्यसिद्धत्वादिपक्षोपरं ततः पटत्वविशिष्टज्ञानरुभ-
वादवशम् तच्छक्तिरवच्छिन्नेति चेत् शब्दवति शक्त्य-
वाकाशपदं न शब्दवत्त्वावच्छिन्नशक्तिरित्येव पक्ष-
वाकाशपदादिपदाश्च शब्दवत्त्वेन गगनस्य प्रतीतिरत-

स्तस्यापि शब्दवत्त्वावच्छिन्नैव तत्र शक्तिरिति विभाव-
यताम् । “यद्वाधुनिकसङ्केतयान्छित्वात् पारिभाषिकम्”
यत्प्राये यस्यामाधुनिकसङ्केतवत्तदेव तत्र पारिभाषिकं
यथा पितादिभिः पुत्रादौ सङ्केतितं चैत्यादि यथा च
शास्त्रज्ञः सिद्धभावादौ पञ्चतादि” शब्दशक्तिप्रका० ।

पारिमाण्डव्य न० परितो मण्डवं यस्य सर्वत्र विद्यमान-
त्वात् परिमण्डलः परमाणुस्य भावः खञ् । १ न्योयोक्ते
असमवायिकारकतामुच्ये परमाणुपरिमाणे । स्वार्थे
प्रयुज् । २ परिमण्डलशब्दार्थे परिमण्डलशब्दे दृश्यम् ।
पारिमुखिक लि० परिमुखं वर्तते ठक् । मुखसमीपे वर्त-
माने । [हेमच० । पारिपालशब्दे दृश्यम् ।

पारियात्रिक पु० पारियात्र+स्वार्थे ठक् । कुलाचलभेदे
पारियानिक पु० परियानं प्रयोजनमस्य ठक् । मार्गयान-
योग्यरथे हेमच० । [रिचि तापसे हेमच० ।

पारिरक्तक पु० परिरक्ता व्रतभेदः प्रयोजनमस्य ठक् । मस्क-
पारित्राजक न० परित्राजकस्य भावः युवा० अण् । परि-
त्राजकस्य भावे सव्यासे । [(पलाशपिण्ड) ख्याते दृष्टे ।
पारिश पु० पिपूतिं पृ-स्थिनि पारी तं गति शो-क ।
पारिषत्क पु० परिषदं तत्प्रतिपादकं पञ्चमधीते वेत्ति वा
उक्त्वा ठक् । परिषदुपन्यास्येतिरि तदेत्तरि च ।

पारिषद लि० परिषदि साधु अण् भनेऽर्थे पञ्चदश० अण् वा ।
१ सभासाधौ २ सभाभने च ।

पारिषदक लि० परिषदा कृतं कुलावुज् । परिषदा कृते
पारिषद्य लि० परिषदि साधु-अण् । सभायां साधौ
पारिसौख्य लि० परिषोत् शीरं वर्ज्यत्वा भवम् परिषदा०
अण् । ह्रस्ववर्जनेन भवे ।

पारिहनव्य लि० परिहृत+परिषदा० अण् । हनूपरिमने
पारिहारिक लि० परिहारे साधु ठक् । परिहारकारके
शब्दार्थकस्यतः । [स्वार्थे प्रयुज् । वचनं अमरः ।
पारिहार्य पु० परिहृतवतेऽसौ परि+हृ-कर्मणि अण्
पारी स्त्री पा-याने रणवे वा सम्भवे कृप् तां शक्ति
रा-क गौरा० स्त्री । १ जलपूरे २ कर्मणि गबलिकावां
३ हस्तिपादवन्धनदाननि च मेदि० । [माग्निकारके च ।
पारीण लि० पारं गच्छति पार+अण् । १ पारने २ कर्मणि
पारीन्द्र पु० हृ-पाठने कर्मणि इच् पारिः पयः पारिरिन्द्र
इव । १ किंचे २ अजगत्पूरे च हेमच० ।

पारीदण्डं स्त्री० पार्यां जलपूरे रणति रण+अण् । कण्ठे
स्तिवां स्त्री । १ दण्डे २ पट्यादिके च विभ । [उष्णादि०